

יישב בדרך ויידום

דודי ברונשטיין

יום חמישי, שעת צהריים. ההכנות האחרונות עומדות לפני סיום. את ההזדפויות על הציוד האישי כבר סיימנו, הנשק כבר מזמן נטבל בשמן של הנשקיה, וכנראה בעוד כמה ימים הוא יעבור לידיים של 'קורסיסט' חדש – שרק הרגע סיים טירונות, ועדיין לא יודע מה עומד לעבור עליו בששת החודשים הקרובים.

כן, שישה חודשים. חצי שנה. אומרים שזה אחד הקורסים הארוכים בצה"ל, ושחיל המודיעין קיבל אישור מיוחד לדחות את ה"רגילה", שמגיעה כבר מזמן לכולנו, בשלושה חודשים שלמים – עד לסוף הקורס. אז הנה זה בא, עוד שעה-שעתיים וזהו. רק עוד כמה סידורים אחרונים, טופסי טיולים¹, לנקות את הכיתות בפעם העשירית, שיחת פרידה ממפקד הבסיס, וזהו – יוצאים לחופש של שבוע שלם...

מי היה מאמין שרק לפני חצי שנה עמדתי כאן, ברחבה הזאת בדיוק, חייל חובש כיפה בודד בתוך קבוצה של עוד מאה ושלושים בנות ושלושים בנים? מי היה מאמין שרק לפני חצי שנה עוד לא הבנתי מה אני עושה פה בעצם? מי היה מאמין שאצליח לשרוד חצי שנה לבד, בכיתה של ארבעה בנים ושלוש עשרה בנות?

אבל האמת היא, שהראש שלי בכלל לא חשב על כל הדברים האלה באותו הזמן. באותו זמן חשבתי רק על דבר אחד: איך אני עובר את היום הזה בשלום...

הכל התחיל כשאחד מהחב"ה בכיתה הציע לעשות מסיבה לרגל סיום הקורס. אני לקחתי כְּמוֹבֵן מאליו שהם לא באמת מתכוונים שגם אני אצטרף אליהם למסיבת דיסקו פרועה, אבל הם כנראה חשבו אחרת, וביקשו ממני במיוחד שגם אני אשתתף. אני בטוח שהכוונות שלהם היו טובות, ובאמת הם ניסו לעשות הכל שגם אני אהיה מרוצה, אבל כשאתה חייל דתי בודד בין כל כך הרבה אחרים, קשה להסכים לרעיון שכזה.

ההצעה שלי לעשות "על האש" אצלי בבית נדחתה כמובן על הסף ("איזה קו אמרת שעוברים בדרך? משהו בצבע ירוק? לא, זה לא יעזור אם ניסע באוטובוס ממוגן..."), אבל הם הסכימו במיוחד בשבילי להקדים את המסיבה מ"יום שישי בערב" ליום חמישי, יעשו אותה בבית של אחת מהבנות (ולא בדיסקוטק או בפאב), לא תהיה מוזיקה רועשת, ואפילו האוכל יהיה בחזקת כשר. ממש מסיבה למהדרין. "רק תגיד שאתה בא, והכל מסודר!".

1. "טופס טיולים" הוא טופס צבאי שהחייל צריך להחתיים בו את כל מי שהיה בצורה כלשהי אחראי עליו או על ציודו, טרם עזיבתו את היחידה או הבסיס. (ה"ע)

ואני, שלכל אורך הקורס ניסיתי להרגיש שגם אני חלק מהקבוצה הזאת, מוצא את עצמי פתאום מתלבט בשאלה: האם אני באמת שייך? האם אני באמת מסוגל להיות חבר של האנשים האלה? האם אני רוצה להיות חבר שלהם?

לאורך כל הקורס היתה לי הרגשה שאני לא באמת חלק מזה, שאני אמנם רשום בתיקים של השלישות, אבל בפועל – אני לא 'קורסיסט' מן המניין. כשכולם היו מנקים את החדרים בבוקר – אני הייתי הולך להתפלל; כשכולם (בנים ובנות) היו עושים תרגילי מד"ס – אני הייתי עושה ריצות מסביב לבסיס; כשכולם היו שומעים מוזיקה בשבת – אני הייתי הולך לבית הכנסת ללמוד קצת; וכשכולם היו מדברים וצוחקים ביחד – אני הייתי מזדעזע מכל מילה חמישית שנאמרה...

כשאתה מגיע לצבא, אתה מגלה פתאום עד כמה החיים "בחוג" מסובכים פי אלף מה"חממה" שחיית בה עד היום, עד כמה אתה צריך לשמוח שזכית לגדול במקום מוגן ובטוח. ואתה יודע שאת כל ההגנות שנבנו סביבך עד היום אפשר לפרק בשניות, ברגע קטן של היסח הדעת, אותה נקודה קטנה שהיצר תמיד יודע לנצל דווקא בזמן שאתה הכי פחות מוכן...

ואני תוהה לעצמי: האם באמת אני אותו אדם שהייתי כשהגעתי לכאן, לפני חצי שנה? האם הצלחתי באמת לשמור על הדברים שבעבר האמנתי שאני יכול לשמור עליהם? האם אני עדיין נחרד בכל פעם שאני שומע מילה כזאת או אחרת? האם אני עדיין מצליח לשמור על קביעת עתים לתורה? האם הצלחתי לשמור על ערכי הצניעות, עם כל מה שרואים כאן כל הזמן מסביב? והאם אני עדיין מאמין שאוכל להחזיק מעמד גם בהמשך?

אלו היו השאלות האמיתיות שהטרידו אותי אז, ולא מצאתי להן תשובה. גם היום, בהסתכלות לאחור, אני עדיין לא בטוח שכל מה שעשיתי היה נכון, ושאני יכול באמת לענות בחיוב על כל השאלות האלה. ברור לי שהשתנתי במהלך אותה תקופה, ובעצם – אנחנו משתנים כל הזמן, ומקבלים כל הזמן השפעות מהסביבה. המשימה הקשה היא לדעת איך לסנון, לקבל את ההשפעות החיוביות (שקיימות בכל מקום) ולדחות את ההשפעות השליליות.

אם הייתי הולך ביחד עם החברה מהישיבה ל"גבעתי", לא היו לי התלבטויות כאלו. אני לא אומר שחיילים קרביים לא נתקלים בבעיות הלכתיות ומוסריות; אני יודע שיש המון בעיות בשירות הקרבי, ויש ספרים שלמים שעוסקים בהלכות צבא לחיילים כאלה, אבל שם לפחות הייתי תמיד חלק מקבוצה גדולה יותר, דתית וחושבת כמוני, ולא הייתי צריך להתמודד עם הכל לבד...

כאן הפכתי להיות "הדוס", החיזר של הקורס. נכון, אמנם לרוב קיבלו אותי עם כל ה"שיגעונות" שלי, אבל תמיד הייתי בצד, מין עוף מוזר שלא לגמרי מסתדר עם כל השאר.

והנה התגלגלה לידי ההזדמנות להוכיח שגם אני אחד מהחברה. אמנם, עדיין עם כל מיני דרישות משונות, אבל בכל זאת – אחד מהחברה. נכון, ה"מסיבה" הזאת לא תהיה בדיוק לרוחי, ואני בטוח

שאפשר למצוא כמה וכמה סיבות טובות מדוע לא ללכת לשם. אבל, עד שיש לי הזדמנות להתחבר גם לאנשים שונים ממני, לאנשים שבנסיבות אחרות לא הייתי אפילו מנסה לפתח עמם שיחה, אז שאני במו יָדִי אדחה אותם, כשהם מנסים כל כך לצרף גם אותי לקבוצה שלהם!?

ועם זאת, לאורך כל הקורס הקפדתי מאוד להישמר מכל מיני צרות שונות ומשונות, שאיכשהו בצבא הן ארבו לי כמעט על כל צעד ושעל, אז שאני אכניס את עצמי בכוונה לתוך מציאות כזאת, שברור לי שהיא בעייתית מאוד מכל הבחינות, גם הלכתית וגם מוסרית!?

מאוחר יותר, בערב, מצאתי את עצמי נוסע במכונית עם אחד מהחבר'ה. היינו צריכים לאסוף שתיים מהבנות בדרך. אני זוכר שדמיינתי לעצמי איך זה נראה ב"יום שישי בערב" כשהם יוצאים לבלות, ואמרתי לעצמי, שכנראה זה נראה בדיוק כמו שזה עכשיו: יושבים כמה חבר'ה ברכב, לבושים בכל מיני בגדים שכנראה נחשבים יפים בעיניהם, מוזיקה לוועזית מתנגנת ברדיו, מתאמים עם הבנות מתי ואיפה לאסוף אותן... בדיוק אותו דבר.

אז מה בעצם אני עושה פה? איך אני הגעתי לכאן?

הגענו לבית. הבחורה שארגנה את המסיבה אמרה שאין לי מה לדאוג, כי הם שומרים על כשרות בבית, אבל כשהצצתי למטבח ראיתי רק כיור אחד. נכון, ברור שאפשר לשמור על מטבח כשר גם עם כיור אחד, אבל...

וה"אבל" הזה היה בכל מקום – באוכל, בלבוש, בשירים, בדיבורים, בכל מקום. ומרוב "אבל" ו"אולי" ו"האם" מצאתי את עצמי מחפש כל הזמן איפה הבעיות וממה צריך להיזהר, וקשה לומר שהצלחתי להתנהג כמו "אחד מהחבר'ה".

באמת לא היה שום דבר חריג באותו ערב; בסך הכל היה ערב נחמד, ישבנו ביחד ו"הרצנו צחוקים", וגם אם הייתי אני מארגן ערב שכזה אצלי בבית, הוא היה נראה בערך אותו הדבר. אבל כשיצאתי משם הבנתי, שכמה שלא אנסה להיות "אחד מהחבר'ה", אני עדיין תמיד אהיה שונה מהם.

גם כשהם היו מוכנים לקבל אותי אליהם בזרועות פתוחות, ואפילו השתדלו לעשות מה שאפשר כדי שגם אוכל להצטרף אליהם, וגם אחרי שקיבלתי את ההצעה והשתדלתי להיות חלק מהם, עדיין – הרגשתי שאני שונה.

במבט לאחור, עד כמה שהדבר נשמע עצוב, נראה שזה מה שצריך להיות. אמנם למדנו בישיבה על האידיאל שבהתחברות לכלל ישראל, על ניצוצות הקדושה שבכל יהודי, "לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת"² ועוד ועוד, אבל, בסופו של דבר, כולנו יודעים שקיים סיכוי הרבה יותר גדול

2. סוטה מז ע"א.

להיות מושפע מלהשפיע עליהם. אמנם זה קשה ולא נעים להיות לבד, ולעתים להרגיש שבכך אתה "מתנשא" על אחרים, אבל לפעמים פשוט אין לך בררה...

ודאי שאין זו המטרה שצריך לשאוף אליה, ואף לא האידיאל הגדול שהתחנכנו עליו. גם אינני אומר שצריך להתנהג כך כל הזמן. בהחלט כדאי ורצוי לנסות ולמצוא כמה שיותר את המאחד והמשותף, ולהתחבר גם לאנשים שונים מאתנו. אבל, לעתים אנו נאלצים גם לקיים את דברי הרמב"ם: "וכן אם היה במדינה שמנהגותיה רעים... ישב לבדו יחידי, כענין שנאמר: 'ישב בדד ויידום'³. לפעמים אפשר לפתור אלף בעיות שעלולות לצוץ בהמשך, באמצעות אמירה אחת קטנה: "לא!".

3. רמב"ם הל' דעות ו ב.